

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Кафедра загальної та клінічної психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної роботи

« » р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Експериментальна психологія»

Галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва напрямку)

спеціальності 053 Психологія

(шифр і назва спеціальності)

факультет філософський

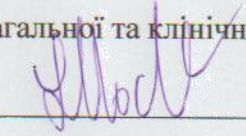
м. Івано-Франківськ
– 2019 рік

Робоча програма із Експериментальної психології для студентів за напрямом підготовки 053 «психологія», 2019 р.

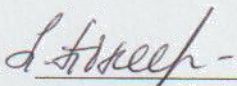
Розробник: Гасюк Мирослава Богданівна, доцент кафедри загальної та клінічної психології, кандидат психологічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної та клінічної психології.

Протокол від "29" серпня 2019 р. № 1

Завідувач кафедри загальної та клінічної психології (Москалець В.П.)
"29" серпня 2019 р.

Схвалено методичною комісією філософського факультету. Протокол від
"15" ЖОВТНЯ 2019 р. № 2

Голова (Пілецька Л.С.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань: <u>05 соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність: <u>053 Психологія</u>	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ <small>(назва)</small>		3-й	3-й
Загальна кількість годин 180		Семестр	
		5-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 2 самостійної роботи студента 4	Освітній рівень: перший, «Бакалавр»	Лекції	
		28год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		36 год.	14 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
116 год.	136 год.		
		Індивідуальні завдання: год.	
		Вид контролю:	
		3-й курс - іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
 для денної форми навчання – 1/2
 для заочної форми навчання – 1/4

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс "Експериментальна психологія" є важливою складовою підготовки професійних психологів.

Метою викладання дисципліни є:

- формування цілісного уявлення про теорію психологічного експерименту, що базується на загальнонауковій теорії експерименту і включає в себе відомості про способи планування, проведення та обробки даних;
- ознайомити студентів з проблемами і нормативами експериментального методу в психологічному дослідженні; розглянути процедуру та організацію психологічного експерименту. Цей курс покликаний допомогти формуванню у студентів цілісного уявлення про специфіку наукового пізнання психічної реальності.

Завдання курсу: формування уявлень про теоретичному та емпіричному знанні в психології і специфіці психологічного експерименту; формування знань в області організації і проведення емпіричних досліджень; формування культури планування та проведення психологічного експерименту.

Даний навчальний курс – це система лекційних, практичних занять, самостійної роботи студентів (СРС), консультацій, заліку, вихідного інформаційного забезпечення, яка побудова на основі таких принципів:

- 1) достовірності інформації;
- 2) системності викладу матеріалу, який призначений для використання в дослідницькій діяльності;
- 3) встановлення міждисциплінарних зв'язків;
- 4) планомірної взаємодії суб'єктів дослідницького процесу

Попередні умови – попередні компетенції, якими мають володіти студенти на початку засвоєння навчального курсу:

- 1) знання основ загальної вікової та соціальної психології;
- 2) знання базового змісту психологічних дисциплін та їх вихідного тематичного інформаційного забезпечення, передбаченого для вивчення у навчальних планах (ОКР "Бакалавр").

В цілому студенти повинні: засвоїти методiku здійснення науково-психологічних досліджень з урахуванням усіх загально наукових та специфічно психологічних вимог. Планувати експеримент згідно об'єктивних характеристик дослідження, як то умов експерименту, наявних експериментальних змінних, характеристик вибірки та методів обробки даних тощо.

Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- З К8. Навички міжособистісної взаємодії,

ЗК9 Здатність працювати в команді.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності:

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ. СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

Програмні результати навчання:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи її розв'язання.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технологій психологічної допомоги.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати і критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Програма навчальної дисципліни

Експериментальна психологія.

Тема 1. Експериментальна психологія та її місце у системі психологічних дисциплін. Історія становлення експериментальної психології. Наукове мислення у психології. Поняття істинної науки та псевдонауки. Задачі досліджень у психології.

Тема 2 . Методологія наукового дослідження. Види психологічних досліджень. Теорія та її структура. Наукова проблема та етапи її породження, наукова гіпотеза види наукових гіпотез. Наукове мислення у психології. Наукова гіпотеза види наукових гіпотез. Нуль гіпотеза.

Тема 3 Емпіричні методи в психології. Класифікація методів експериментальних досліджень. Не експериментальні психологічні методи (спостереження, бесіда, проєктивні методи досліджень, тощо)

Тема 4 Експериментальне спілкування. Особливості роботи з дітьми. Ефекти спілкування. Методи контролю ефектів спілкування.

Тема 5 Експериментатор: його особистість і діяльність. Типові помилки експериментатора. Міра впливу особистості дослідника на результат експерименту

Тема 6 Досліджуваний його особистість і діяльність у процесі дослідження. Мотивація участі досліджуваних у експерименті. Використання результатів дослідження.

Тема 7 “Ідеальний” та реальний експеримент. Поняття валідності, види валідності експериментального дослідження. Основні чинники порушення валідності експериментальних досліджень

Тема 8 Організація психологічного дослідження. Етапи психологічного дослідження. Етапи експериментального спілкування. Роль Інструкції. Роль постекспериментального спілкування

Тема 9 Етика психологічних досліджень. Особливість роботи з різними категоріями досліджуваних. Етичні норми здійснення досліджень. Етичні норми досліджень з використанням тварин. Фальсифікація даних.

Тема 10. Психологічний експеримент. Компоненти психологічного експерименту. Основні відношення між компонентами експерименту (функціональні, структурні, диференціальні)

Тема 11. Поняття експериментальної вибірки. Способи конструювання експериментальних груп. Стратегії побудови експериментальної вибірки. Репрезентативність вибірки та проблема еквівалентності груп. Експериментальні групи. Види контрольних груп.

Тема 12. . Експериментальні змінні. Незалежна та залежна змінні. Додаткова та побічні змінні. Відношення між змінними. Способи контролю експериментальних змінних. Елімінація. Константність умов. Балансування. Контр балансування. Рандомізація

Тема 13 Загальна характеристика психологічного дослідження Планування експериментальних досліджень. Вимоги до істинних експериментальних досліджень. Плани для однієї незалежної змінної.

Тема 14 .. Планування експериментальних досліджень. Факторні експериментальні плани. Плани для двох незалежних змінних Плани для трьох і більше незалежних змінних. Ротаційне планування Практичне застосування факторних експериментальних планів. Зразки проведення комплексних досліджень

Тема 15 Експериментальні плани з малим N. Особливості побудови таких планів. Причини використання планів з малим N. Прикладні дослідження. Зв'язок практики на науки. Соціальний проект як прикладне дослідження. Доекспериментальні плани. Квазіекспериментальні плани і прикладні дослідження. Значення До експериментальних планів у сучасній науці. Побудова Квазіекспериментальних планів, основні джерела артефактів у квазіекспериментальних планах.

Тема 16. Кореляційні дослідження у крос культурних та психогенетичних дослідженнях. Особливості планування досліджень у кроскультурній психології. Основні джерела артефактів у кроскультурних дослідженнях. Методи психогенетики, особливості її їх застосування

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	8	4		12	13
Тема 1. Експериментальна психологія та її місце у системі психологічних дисциплін. Історія становлення експериментальної психології. Наукове мислення у психології. Поняття істинної науки та псевдонауки. Задачі досліджень у психології		2	2			2	5					5
Тема 2 . Методологія наукового дослідження. Види психологічних досліджень. Теорія та її структура. Наукова		2	2			2	6	0,5				5

проблема та етапи її породження, наукова гіпотеза види наукових гіпотез. Наукове мислення у психології. Наукова гіпотеза види наукових гіпотез. Нуль гіпотеза.												
Тема 3 Емпіричні методи в психології. Класифікація методів експериментальних досліджень. Не експериментальні психологічні методи (спостереження, бесіда, проєктивні методи досліджень, тощо)		2	4			2	5					5
Тема 4 Експериментальне спілкування. Особливості роботи з дітьми. Ефекти спілкування. Методи контролю ефектів спілкування.		2	2			3	6		2			4
Тема 5 Експериментатор: його особистість і діяльність. Типові помилки експериментатора. Міра впливу особистості дослідника на результат експерименту		2	2			3	4,5	0,5				4
Тема 6 Досліджуваний його особистість і діяльність у процесі дослідження. Мотивація участі досліджуваних у експерименті. Використання результатів дослідження.			2			4	4,5	0,5				4
Тема 7 “Ідеальний” та реальний експеримент.		2	2			2	6		2			4

Поняття валідності, види валідності експериментального дослідження. Основні чинники порушення валідності експериментальних досліджень												
Тема 8 Організація психологічного дослідження. Етапи психологічного дослідження. Етапи експериментального спілкування. Роль Інструкції. Роль постекспериментального спілкування		2	2			2	4					4
Тема 9. Поняття експериментальної вибірки. Способи конструювання експериментальних груп. Стратегії побудови експериментальної вибірки. Репрезентативність вибірки та проблема еквівалентності груп. Експериментальні групи. Види контрольних груп.		2	2			4	5	1				4
Тема 10. Експериментальні змінні. Незалежна та залежна змінні. Додаткова та побічні змінні. Відношення між змінними. Способи контролю експериментальних змінних. Елімінація. Константність умов. Балансування. Контроль балансування. Рандомізація		2	2			4	5	1				4
Тема 11 Загальна характеристика		2	2			4	5	1				4

плани і прикладні дослідження. Значення Доекспериментальних планів у сучасній науці. Побудова Квазіекспериментальних планів, основні джерела артефактів у квазіекспериментальних планах.													
Тема 15. Кореляційні дослідження у крос культурних та психогенетичних дослідженнях. Особливості планування досліджень у кроскультурній психології. Основні джерела артефактів у кроскультурних дослідженнях. Методи психогенетики, особливості її їх застосування		2	2			4	5		1				4
	1	2	3	4	5	6	7	7	8	10	11	12	
Усього годин		28	36										

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Експериментальна психологія та її місце у системі психологічних дисциплін. Методологія наукового дослідження. Види психологічних досліджень. Наукове мислення у психології Наукова гіпотеза види наукових гіпотез. Нуль гіпотеза.	2
2	Тема 2 . Методологія наукового дослідження. Види психологічних досліджень. Теорія та її структура. Наукова проблема та етапи її породження, наукова гіпотеза види наукових гіпотез. Наукове мислення у психології. Наукова гіпотеза види наукових гіпотез. Нуль гіпотеза.	2
4	Тема 3 Емпіричні методи в психології. Класифікація методів експериментальних досліджень. Не експериментальні психологічні методи (спостереження, бесіда, проєктивні методи досліджень, тощо)	4

4	Тема 4 Експериментальне спілкування. Особливості роботи з дітьми. Ефекти спілкування. Методи контролю ефектів спілкування.	2
5	Тема 5 Експериментатор: його особистість і діяльність. Типові помилки експериментатора. Міра впливу особистості дослідника на результат експерименту	2
6	Тема 6 Досліджуваний його особистість і діяльність у процесі дослідження. Мотивація участі досліджуваних у експерименті. Використання результатів дослідження.	2
7	Тема 7 “Ідеальний” та реальний експеримент. Поняття валідності, види валідності експериментального дослідження. Основні чинники порушення валідності експериментальних досліджень	2
8	Тема 8 Організація психологічного дослідження. Етапи психологічного дослідження. Етапи експериментального спілкування. Роль Інструкції. Роль постекспериментального спілкування	2
9	Тема 9. Поняття експериментальної вибірки. Способи конструювання експериментальних груп. Стратегії побудови експериментальної вибірки. Репрезентативність вибірки та проблема еквівалентності груп. Експериментальні групи. Види контрольних груп.	2
10	Тема 10 . Експериментальні змінні. Незалежна та залежна змінні. Додаткова та побічні змінні. Відношення між змінними. Способи контролю експериментальних змінних. Елімінація. Константність умов. Балансування. Контр балансування. Рандомізація	2
11	Тема 11 Загальна характеристика психологічного дослідження Планування експериментальних досліджень. Вимоги до істинних експериментальних досліджень. Плани для однієї незалежної змінної.	2
12	Тема 12. Планування експериментальних досліджень. Факторні експериментальні плани. Плани для двох незалежних змінних Плани для трьох і більше незалежних змінних. Ротаційне планування Практичне застосування факторних експериментальних планів. Зразки проведення комплексних досліджень	4
13	Тема 13 Кореляційні дослідження. Види кореляцій. Види кореляційних досліджень. Плани кореляційних досліджень	2
14	Тема 14 Експериментальні плани з малим N. Особливості побудови таких планів. Причини використання планів з малим N.	2
15	Тема 15 Прикладні дослідження. Зв’язок практики на науки. Соціальний проект як прикладне дослідження. Доекспериментальні плани. Квазіекспериментальні плани і прикладні дослідження. Значення До експериментальних планів у сучасній науці. Побудова Квазіекспериментальних планів, основні джерела артефактів у квазіекспериментальних планах.	4

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин Стаціонар	Кількість Годин Заочне відділення
1	Історія становлення експериментальної психології...	4	2
2	Поняття істинної науки та псевдонауки.	3	5
3	Теорія та її структура.	3	
4	Емпіричні методи в психології. Класифікація методів експериментальних досліджень. Не експериментальні психологічні методи	4	6
5	Ефекти спілкування. Методи діагностики, маркери прояву ефектів спілкування.	4	5
6	Міра впливу особистості дослідника на результат експерименту. Гуру, вчитель, партнер	4	6
7	Мотивація участі досліджуваних у експерименті.	4	5
8	Основні чинники порушення валідності. Прикладний аспект.	4	5
9	Роль Інструкції. Особливості побудови інструкції для різних категорій досліджуваних.	4	4
12	Етика психологічних досліджень. Особливість роботи з різними категоріями досліджуваних. Етичні норми здійснення досліджень. Етичні норми досліджень з використанням тварин. Фальсифікація даних.	4	4
13	. Наукова гіпотеза види наукових гіпотез. Нуль гіпотеза	4	4
14	Експериментальні змінні.	4	5
15	Елімінація. Константність умов. Балансування. Контр балансування. Рандомізація.	4	
16	Доекспериментальні плани. Квазіекспериментальні плани і прикладні дослідження.	3	5
17	Експериментальна та контрольна групи. Види контрольних груп. Прикладний аспект.	4	5
18	Факторні експериментальні плани. Плани для двох незалежних змінних. Прикладний аспект.	4	5
19	. Факторні експериментальні плани. Плани для трьох і більше незалежних змінних. Ротаційне планування Прикладний аспект.	4	5
21	Експериментальні плани з малим N. Прикладний аспект.	4	5
22	Квазіекспериментальні плани і прикладні дослідження. Прикладний аспект.	3	5
23	Експеримент у соціальній психології. Методи експериментальних досліджень у соціальній психології. Приклади класичних досліджень у соціальній психології	4	6
24	Особливості планування досліджень у кроскультурній психології	4	6
25	Формулювання питань та застосування авторських опитувальників у дослідженнях. Правомірність використання авторських методів. Поняття авторського права.	4	6
26	Психологічне вимірювання. Шкали психологічних вимірювань.	3	6

27	Діаграми, гістограми та графіки як наочний спосіб представлення результатів дослідження. Особливості використання ілюстрацій–ного матеріалу у результатах дослідження	3	6
	Разом	116	136

Індивідуальні завдання

Робота з обдарованими студентами через надання інформаційної підтримки та індивідуальних консультацій за запитом студентів.

Робота зі студентами які не встигають через індивідуальні консультації та контроль про виконану роботу вибірка на основі аналізу успішності за журналом та на основі спостережень.

Допомога з самостійною роботою за запитом студентів.

Методи навчання

Лекційна форма проведення занять, яка передбачає застосування таких методів:

1. Репродуктивний.
2. Пояснювально-ілюстративного.
3. Проблемного викладання

Семінарські та практичні форми занять, які передбачають застосування методів:

1. Частково-пошукового.
2. Дослідницького.
3. Проблемного викладання.

Методи контролю

1. Тестування.
2. Усне і письмове опитування,
3. Контрольні роботи.
4. Контроль самостійної роботи.
5. Підсумковий контроль.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
80-89	B	добре
70-79	C	
60-69	D	
50-59	E	задовільно
26-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів навчання з навчальної дисципліни, є:

- 1) своєчасне і у повному обсязі виконання всіх навчальних завдань, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- 2) глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- 3) вміння самостійно аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку та розвитку;
- 4) вміння застосовувати методи психологічної діагностики, психокорекції та психопрофілактики на практиці;
- 5) вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.

В основу системи оцінювання знань студентів із навчальної дисципліни закладено такі критерії:

- 1) повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної дисципліни;
- 2) адекватність знань – їх правильність, відповідність засадничим основам курсу;
- 3) усвідомленість (осмисленість) знань – розуміння смислу інформації по навчальній дисципліні та вміння його вербалізувати;
- 4) вміння творчо мислити, інтерпретувати своє бачення і розуміння поставлених завдань («побічний продукт») діяльності.

Критерії оцінювання усного та письмового опитування.

Оцінка «**відмінно**» ставиться за наявність у студента вичерпних і правильних знань щодо головних проблем ТТС, розгляду яких були присвячені лекційні та семінарські заняття. Притім, знання мають бути осмисленими, що виявляється у повноті та адекватності їх пояснення. Вміння підходити до виконання завдань не лише у форматі репродукції, а й з елементами креативності.

Оцінка «**добре**» ставиться за наявність у студента знань щодо більшості тем з дисципліни, які передбачені навчальною програмою. Притім, знання характеризуються адекватністю, але є частково усвідомленими (студент за формою відповідає правильно, а пояснити смисл може не завжди).

Оцінка «**задовільно**» ставиться за наявність у студента фрагментарних знань з дисципліни, які при цьому не завжди точно ним розуміються і недостатньо повно вербалізуються.

Оцінка «**незадовільно**» ставиться за відсутність у студента знань щодо головних проблем з дисципліни або ж за наявність часткових знань, які він неправильно розуміє і неправильно трактує.

Критерії оцінки тестового завдання:

10-9 балів «відмінно» - студент дав не менше 90% правильних відповідей;

7-8 балів «добре» - студент дав не менше 70% правильних відповідей;

5-6 балів «задовільно» - студент дав не менше 50% правильних відповідей;

1-4 бали «незадовільно» - студент дав менше 50% правильних відповідей;

0 балів - завдання відсутнє.

Критерії оцінки розробки теоретичної моделі дослідження

13-15 балів (відмінно) – завдання виконано в повному обсязі, студент визначив підхід, який лежить в основі теоретичної моделі дослідження (системний, синергетичний, структурно-функціональний), визначив структурні елементи об'єкта, визначив основні індикатори дослідження. Представлена модель є змістовною, повною та структурованою відповідно підходу. Графічно виконана робота здана вчасно.

10-12 балів (добре) – завдання виконано в повному обсязі, студент не чітко визначив підхід, який лежить в основі теоретичної моделі дослідження (системний, синергетичний, структурно-функціональний), визначив не всі структурні елементи об'єкта, визначив основні індикатори дослідження. Представлена модель є змістовною, можливо не повною та структурованою з деякими невідповідностями підходу. Графічно виконана робота здана вчасно.

7-9 балів (задовільно) – завдання виконано не в повному обсязі, студент не чітко визначив підхід (або не визначив взагалі), який лежить в основі теоретичної моделі дослідження (системний, синергетичний, структурно-функціональний), визначив не всі структурні елементи об'єкта, частково визначив основні індикатори дослідження. Представлена модель є змістовною, не повною та не структурованою. Графічно виконана робота здана не вчасно.

4-6 балів (незадовільно) – завдання виконано частково, студент не визначив підхід, який лежить в основі теоретичної моделі дослідження (системний, синергетичний, структурно-функціональний), визначив не всі структурні елементи об'єкта, не визначив основні індикатори дослідження. Представлена модель не є змістовною, не повною та не структурованою. Графічно не виконана робота, здана не вчасно.

1-3 бали (незадовільно) — завдання практично не виконано, складається з окремих малозмістовних тез, які за своїм змістом не відображають суті завдання. Робота не оформлена, здана не вчасно чи відсутня.

0 балів - завдання відсутнє.

Критерії оцінки реферату/письмового повідомлення:

9-10 балів (відмінно): тема реферату/письмового повідомлення актуальна та відзначається практичною значущістю; у роботі здійснено критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; матеріал роботи добре структурований, логічно викладений; роботу оформлено з дотриманням встановлених правил; студент демонструє здатність робити у рефераті/письмовому повідомленні логічні висновки та узагальнення; проявляє

здатність висловлювати та аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання.

7-8 балів (добре): тема реферату/письмового повідомлення актуальна; у роботі здійснено аналіз основних аспектів проблеми; використано джерела, які дають змогу розкрити теоретичні й прикладні аспекти теми; матеріал реферату/письмового повідомлення загалом структурований, логічно викладений; оформлення роботи в цілому відповідає встановленим правилам; студент послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викладає матеріал; демонструє здатність робити логічні висновки та узагальнення; але не в повній мірі може аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; недостатньо використовує фактичні та статистичні дані.

5-6 балів (задовільно): тема реферату/письмового повідомлення не є актуальною; у роботі здійснено поверхневий аналіз основних аспектів проблеми; використані джерела не дають можливості повністю розкрити проблему; реферат/письмове повідомлення містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність студента зрозуміти її зміст; робота в цілому оформлена згідно з правилами, але є суттєві недоліки.

3-4 балів (незадовільно): завдання виконане частково; студент не висвітлює дискусійну тему або висвітлює її неправильно; текст реферату/письмового повідомлення є повністю ідентичним тексту підручника чи конспекту або повністю ідентичним реферату/письмового повідомленню іншого студента на таку ж тему.

1-2 бали (незадовільно) : завдання практично не виконано, складається з окремих малозмістовних тез, які за своїм змістом не відображають суті теми реферату/наукового повідомлення; робота не оформлена, здана не вчасно чи відсутня.

0 балів – завдання відсутнє.

Критерії оцінки презентації:

12-15 балів (відмінно): у презентації відображено глибоке, чітке розуміння та усвідомлення матеріалу, аналітичний та творчий підхід до поставлених задач. Під час аналізу-інтерпретації зроблені самостійні висновки, аргументація, висловлене власне ставлення до проблеми. Малюнки, звуки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Робота виконана творчо і самостійно. Презентація характеризується оригінальністю, логічністю та послідовністю.

10-12 балів (добре): у презентації містяться важливі твердження щодо проблемних питань, презентація має в основі декілька ключових положень, які не повністю розкривають її тематику; прослідковується певна логічна структура в розміщенні інформації; презентація починається із вступу, надає інформацію в певному порядку і завершується викладенням важливих наукових моментів та висновків; не повністю представлені інформаційні джерела або не всі правильно оформлені.

7-9 балів (задовільно): презентація сфокусована на темі, але поверхнево висвітлює її; естетичний вигляд незадовільний (відсутня чітка структура розміщення інформації, недоречна графіка оформлення); важко вловити структуру подання інформації; немає посилань на використані джерела або не всі правильно оформлені.

4-6 балів (незадовільно): завдання виконане частково; презентація студента не містить відповідь на поставлене завдання, не є аргументованою; не містить посилань на джерела, що вивчаються; не містить аналізу відповідних теорій, концепцій, наукових течій, свідчить про наявність значних прогалин у знаннях студента, викладена з порушенням логіки подання матеріалу, містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок та виправлень.

1-3 бали (незадовільно): завдання практично не виконано, презентація не розкриває сутності питання, або допущені грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність знань у студента, або їх безсистемність та

поверховість, невміння сформулювати думку та викласти її, незнання основних положень навчальної дисципліни; наявні значні фактичні помилки, незрозумілості та нерозуміння теми, презентація не оформлена, здана не вчасно чи відсутня.

Критерії оцінки контрольної роботи:

10-9 балів «відмінно» - студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей на контрольні запитання, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань.

7-8 балів «добре» - студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час письмових відповідей на контрольні запитання, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

5- 6 балів «задовільно» - студент загалом володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час письмових відповідей на контрольні запитання, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

1-4 бали «незадовільно» - частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час письмових відповідей на контрольні запитання, допускаючи при цьому суттєві помилки.

0 балів - завдання відсутнє.

Критерії оцінки самостійної роботи:

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу. За самостійну роботу студент може отримати до 5 балів.

5 балів «відмінно» - робота студентом виконана в повному обсязі, якісно оформлена;

4 бали «добре» - робота студентом виконана в повному обсязі, є незначні недоліки;

3 бали «задовільно» - робота зроблена, але є суттєві помилки;

1-2 бали «незадовільно» - робота тільки розпочата або виконана не правильно;

0 балів –робота відсутня.

Перед написанням письмової роботи у форматі тестів, контрольної роботи, самоаналізу тощо студенти отримують завдання та посилання на навчально-методичну й наукову літературу для самостійної підготовки.

Виконання індивідуальних завдань покликане розвивати самостійність навчальної діяльності, мисленнєві операції в опрацюванні навчального матеріалу (аналіз, порівняння, конкретизація, узагальнення, класифікація, синтез тощо), а також творчі здібності, комунікативний потенціал, здатність до самоорганізації, що виявляється у спроможності репрезентувати опрацьований матеріал.

Контрольні питання до курсу :

1. Поняття гіпотези в експериментальній психології. Види гіпотези.
2. Основна гіпотеза, контргіпотеза та третя конкуруюча гіпотеза – особливості виникнення та приклади застосування.
3. Експериментальне спілкування. Особливості спілкування з дітьми.
4. Ефекти спілкування їх вплив на результати експерименту.
5. Способи контролю впливу особистості досліджуваного і ефектів спілкування на результати експерименту.
6. Метод “плацебо всліпу”, “подвійний сліпий дослід”.
7. Застосування методу обману в експериментальному дослідженні.
8. Застосування методу “прихованого” експерименту.
9. Метод незалежного вимірювання залежних параметрів.
10. Методи контролю впливу експериментатора на результат експерименту.
11. Досліджуваний, його діяльність у експерименті.
12. Добровільно залучені, примусово залучені досліджувані.
13. Переваги та недоліки застосування у дослідженні анонімних досліджуваних.
14. Особливості використання результатів психологічних досліджень.
15. Етапи експериментального дослідження.
16. Поняття валідності дослідження. Основні види валідності.
17. Поняття зовнішньої валідності. Основні фактори порушення зовнішньої валідності.
18. Поняття внутрішньої валідності. Основні фактори порушення внутрішньої валідності.
19. Експериментальні змінні.
20. Незалежна змінна та способи її пред’явлення. Якісні та кількісні незалежні змінні. Вимоги до пред’явлення незалежної змінної.
21. Залежна змінна експериментального дослідження. Регістровані параметри поведінки досліджуваних.
22. Додаткові та побічні експериментальні змінні
23. Відношення між змінними.

24. Контроль змінних. Елімінація, створення константних умов, балансування, рандомізація, контрбалансування
25. Експериментальна вибірка. Репрезентативна вибірка.
26. Критерії формування вибірки. Чисельність експериментальної вибірки.
27. Стратегії побудови груп, та типи залучення досліджуваних в групу.
28. Основні елементи процедури експериментування.
29. Загальна характеристика психологічного експерименту.
30. Основні компоненти експерименту.
31. Типи відношень між компонентами експерименту
32. Експериментальні плани, основні ознаки “істинного” експериментального дослідження.
33. Плани для однієї незалежної змінної. План Фішера та його модифікації.
34. Плани для однієї незалежної змінної. План “тест – вплив – ретест” та його модифікації.
35. Плани для однієї незалежної змінної. План Соломона, аналіз схеми основних порівнянь результатів дослідження.
36. Плани для однієї незалежної змінної, плани ex-post-fakto.
37. Основні джерела артефактів у планах експерименту для однієї незалежної змінної.
38. Факторні плани.
39. Факторні плани. Плани типу $N \times M$.
40. Факторні плани. План 2×2 , 3×3 .
41. Факторні плани. Плани типу $N \times M \times L$.
42. Факторні плани. Латинський та греко-латинський квадрат.
43. Факторні плани. Ротаційне планування експерименту.
44. Плани експериментів для одного досліджуваного.
45. Кореляційне дослідження. Особливості планування кореляційного дослідження.
46. Основні інтерпретації кореляційного зв'язку. Основні види кореляційного зв'язку між змінними. Аналіз типів кореляційного дослідження.

47. Планування кореляційного дослідження в кроскультурних дослідженнях. Особливості планування крос культурних досліджень.
48. Основні джерела артефактів кроскультурних досліджень.
49. “Проблема дослідника “ та способи її вирішення.
50. “Проблема вибірки” та “проблема методики” у кроскультурних дослідженнях, способи їх вирішення.
51. Психогенетичне дослідження. Планування психогенетичних досліджень. Основні методи психогенетичних досліджень.
52. Переваги та недоліки генеалогічного та сімейного методів психогенетики.
53. Переваги та недоліки методу прийомних дітей.
54. Переваги та недоліки близнецового методу. Модифікації близнецового методу.
55. Поняття вимірювання у психології. Вимірювання як самостійний метод та як компонент психологічного експерименту. Основні вимоги до методик вимірювання.
56. Шкалювання психологічних явищ. Основні шкали вимірювання.
57. Шкала найменувань чи номінальна шкала вимірювання. Дихотомічна чи квазідихотомічна класифікація.
58. Порядкова шкала вимірювань. Уніполярне чи біполярне упорядкування об’єктів вимірювання.
59. Інтервальна шкала вимірювань.
60. Представлення первинних результатів психологічного дослідження.

13. Методичне забезпечення

3. Гасюк М.Б. Експериментальна психологія (курс лекцій). Психологія експерименту. - Івано-Франківськ 134 с.
4. Гасюк М.Б. Вимоги до курсових робіт з експериментальної психології.

Рекомендована література

1. . Галян О.І. Експериментальна психологія: навч. посіб. / О.І. Галян. – К.: Академвидав, 2012. – 400 с. 6. Гічан І. С., Гічан. О. І. Експериментальна психологія: практикум / І. С. Гічан, О. І. Гічан. – К.: [б.в.], 2004. – 180 с.
2. . Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях. Навчальний посібник / В. В. Горбунова. – Житомир, 2005. – 94 с.
3. Никандров В.В. 62 Экспериментальная психология. Учебное пособие. – СПб.: Издательство «Речь», 2003. – 480
4. Никандров В.В. Вербально-коммуникативные методы психологии (беседа и опрос). - СПб. 2001; 2002.
5. Никандров В.В. Метод моделирования в психологии. - СПб., 2003.
6. Никандров В.В. Психологическое исследование и его методическое обеспечение. - СПб., 2003.
7. Никандров В.В., Худяков А.И. Программа учебной дисциплины «Экспериментальная психология» // Программы общепрофессиональных дисциплин / Под общ. ред. Г.В. Суходольского, В.Б. Чеснокова. 2-е изд. СПб. Изд. СПбГУ, 2004. С. 27-35.
8. Анастаси А. Психологическое тестирование. Кн. 1, 2. - М., 1982., 2000.
9. Анастаси А, Урбина С Психологическое тестирование - СПб: Питер, 2001 - 688 с
10. Андреева Г М Социальная психология - М: Аспект Пресс 2000 - 375 с
11. Балин В.Д. Теория и методология психологического исследования. Л., 1989.
12. Бондарчук О И Экспериментальная психология: Курс лекций - М.: МАУП, 2003 -120 с
13. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. - СПб., 1999.
14. Бутенко И.А. Анкетный опрос как общение социолога с респондентами. - М., 1989.
15. Выготский Л С Проблемы развития психики: В 6 т - М: Педагогика, 1983 - Т 3 - 367 с
16. Горбатов Д С Практикум по психологическому исследованию: Учеб пособие - Самара: Изд дом "Бахрах-М", 2000 - С 16-51
17. Горбунова В В Экспериментальная психология в схемах и таблицах Учебное пособие - Житомир, 2005 - 94 с
18. Готтсданкер Р Основы психологического эксперимента - М: Изд-во МГУ, 1982 - 464 с
19. Гудвин Дж Исследование в психологии: методы и планирование - СПб: Питер, 2004 - 558 с
20. Дружинин В И Экспериментальная психология-2-е изд, доп - СПб: Питер, 2000 - 320 с
21. Дружинин, В.Н. Экспериментальная психология: Учебник для вузов / В.Н. Дружинин. - СПб.: Питер, 2012. - 320 с.
22. Ждан А И К исторической реконструкции психологических основ развивающего обучения // Вопросы психологии - 2000 - № 6 - С 76-90
23. Зейгарник Б Ф О эксперименте в школе К Левина - М: 1987
24. Клапаред, Э. Психология ребенка и экспериментальная педагогика: Проблемы и методы. Душевное развитие. Умственное утомление. / Э. Клапаред. - М.: Изд. ЛКИ, 2007. - 168 с.
25. Корнилова Т В Введение в психологический эксперимент - 2-е изд - М: Изд-во МГУ, 2001 - 256 с
26. Корнилова Т В Экспериментальная психология Теория и методы: учебник для вузов - М: Аспект Пресс, 2002 - 381 с
27. Корнилова, Т.В. Экспериментальная психология: Учебник для бакалавров / Т.В. Корнилова. - Люберцы: Юрайт, 2016. - 639 с.
28. Корнилова, Т.В. Экспериментальная психология: Учебник для бакалавров / Т.В. Корнилова. - М.: Юрайт, 2013. - 640 с.
29. Кравчук С. Л. Експериментальна психологія: теорія і практика психологічного експерименту: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С.Л. Кравчук. – К.: Київський університет, 2008. – 286 с. 15.
30. Кун Т Структура научных революций - М: Прогресс, 1975
31. Кэмпбелл Д.Т. Модели экспериментов в социальной психологии и прикладных исследованиях. - М., 1980; СПб., 1996.

32. Максименко С Д Основы генетической психологии - М.: НПЦ Перспектива, 1998 - 220 с
33. Максименко С Д Психология в социальной и педагогической практике - К: Наукова думка, 1998
34. Максименко С Д, Носенко Е Л Экспериментальная психология (дидактический тезаурус) Учеб пособие - М.: МАУП, 2002 - 128 с
35. Маркова А К и др Формирование мотивации учения-М: Просвещение, 1990 - С 54-77,106-120
36. Мартин Д Психологические эксперименты - СПб: Еврознак, 2002-480 с
37. Методы исследования в психологии: квазиэксперимент: Учеб пособие для вузов / Под ред Т В Корниловой - М: ФОРУМ; инф-РА-М, 1998 -296 с
38. Наследов А.Д. Математические методы в психологии. - СПб., 2004.
39. Наследов А.Д. Методы обработки многомерных данных в психологии. - СПб., 1999.
40. Небылицын В Д Избранные психологические труды / Под ред Б Ф Ломова - М: Педагогика, 1990 - 408 с
41. Никандров В.В., Новочадов В.В. Метод тестирования в психологии. - СПб., 2002; 2003.
42. Носенко Э. Л Эмоциональное состояние и речь - М.: Вшца школа, 1981 - 194 с
43. Носс, И.Н. экспериментальная психология. учебник и практикум для академического бакалаврата / И.Н. Носс. - Люберцы: Юрайт, 2015. - 321 с.
44. Носс, И.Н. Экспериментальная психология: учебное пособие / И.Н. Носс. - М.: Психотерапия, 2010. - 272 с.
45. Пайне Э., Маслач К Практикум по социальной психологии - СПб: Питер, 2000 - 528 с
46. Поппер К Логика и рост научного знания: Избр работы - М: Наука, 1983 -605 с
47. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии / Под ред А А Крылова, С А Маничев - СПб: Питер, 2000 - 560 с
48. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии. Изд. 2-е. /Ред. А.А.Крылов, С.А. Маничев. - СПб., 2000.
49. Проблемы и методы психофизики (Хрестоматия) / Ред. А.Г. Асмолов и М.Б. Михалевская. - М., 1974.
50. Психологическая диагностика / Под ред К М Гуревича, Е М Борисовой - М: УРАО, 2001 -302с
51. Сидоренко Е В Методы математической обработки в психологии - СПб: Речь, 2001 - 349 с
52. Тарасов С.Г. Основы применения математических методов в психологии. - СПб., 1999.
53. Фресс П, Пиаже Ж Экспериментальная психология - М: Прогресс, 1966 - 430 с
54. Хикс М Основные принципы планирования эксперимента - М: Мир, 1967 -406 с
55. Худяков А.И., Зароченцев К.Д. Обобщенный образ как предмет психофизики. - СПб., 2000.
56. Челпанов Г. Введение в экспериментальную психологию. М. 1915; 1918.
57. Шевандрин И И Социальная психология в образовании: Учеб пособие-М 1
Концептуальные и прикладные основы социальной психологии - М: ВЛАДОС, 1995 - С 26-48
58. Шнейдер, Л.Б. Экспериментальная психология / Л.Б. Шнейдер. - М.: Академический проект, 2007. - 300 с.8. Шнейдер, Л.Б. Экспериментальная психология / Л.Б. Шнейдер. - М.: Академ. Проект, 2007. - 300 с.
59. Ядов В А Социологическое исследование: Методология, программы, методы - Самара: Самарский ун-т, 1995 - 331 с.

Викладач к. психол.н доц. Гасюк М.Б.